

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● № 33 (3585) ●

● ПЯТНІЦА, 9 ЛІСТАПАДА, 2018

ВЫДАННЕ “ГОЛАС РАДЗІМЫ” ЧЫТАЙЦЕ НА ПАРТАЛЕ ZVIAZDA.BY

**Розныя
вобразы
Бацькаўшчыны**
Стар. 2

**Я добра
помню свой
мацярык**
Стар. 5

**Фарбы
лэсу
Мацея
Чырыча**
Стар. 6

РОДНЫЯ ЛЮДЗІ

Надзвычайная місія

Беларусы і ўкраінцы на Форуме ў Гомелі гаварылі не толькі пра гандлёва-эканамічныя стасункі, але і пра пашырэнне, паглыбленне сяброўскіх кантактаў у розных сферах жыцця

Народная дыпламатыя — гэта калі сэрцамі людзі адкрываюцца, цягнуцца насустрач адзін аднаму. Калі гавораць — і на самым высокім дзяржаўным узроўні — ад душы, а не па вывераных паперках. І калі ад шчырасці тае, высокіх эмоцый — дух захоплівае. Хоць дыпламаты й палітыкі, вядома ж, умеюць “настрой душы” прыхоўваць, калі трэба, і крыху стрымліваць-кантраляваць яго, ды сапраўды сяброўскія пачуцці спецыяльна не “сфаб-

рыкуеш” — як і не схаваеш, калі хваля цеплыні ўсіх побач ахінае.

А дружалюбны настрой панаваў на нядаўнім першым Форуме рэгіёнаў Беларусі ды Украіны, што праходзіў 25-26 кастрычніка з удзелам прэзідэнтаў абедзвюх краін: Аляксандра Лукашэнкі і Пятра Парашэнкі. Пасля вельмі насычанага на падзеі дня кіраўніца беларускай суполкі “Голас Радзімы” Таццяна Дзяменнікава якраз, як гаворыцца, з цэнтру падзеі

Аляксандр Лукашэнка і Пётр Парашэнка на Форуме ў Гомелі

пісала мне па вайберы ўвечар 26-га, напрыканцы гомельскіх сустрэч: “Пашчасціла пабыць на Форуме рэгіёнаў — дэлегатам ад Мікалаеўскай вобласці: дырэктар нашага дэпартаменту ўзначальвае дэлегацыю, дык і мяне ўзялі. Я вельмі ўражана такім высокім узроўнем арганізацыі Форуму, прыёмам на беларускай зямлі. Плакала, бо стрымацца не магла, тры дні — ад радасці за Бацькаўшчыну. За нас быў адказны Калінкавіцкі раён. Колькі ж мы за гэтыя дні

ад сяброў беларускіх атрымалі ўвагі, цяпла, дабрыні! Сустрэлі нас яшчэ 23-га вечарам на мяжы — з караваем ды песнямі беларускімі, у прыгожых народных строях. Проста супер! Такая сустрэча, гасціннасць беларусаў былі неспадзяванкай ды вельмі ўразілі ўсіх нас. А 24.10 ладзілі для нас цэлы дзень розныя экскурсіі, сустрэчы. І паўсюль суправаджалі потым. І сёння толькі паехалі ад нас — а заўтра ўранні прыедуць: праводзіць”.

→ **Стар. 3**

КОНКУРСЫ

Яна працуе прыгажуняй

Чым будзе здзіўляць Кітай і свет на міжнародным конкурсе прыгажосці “Міс свету 2018” Марыя Васілевіч?

Перад адлётам у курортны горад Санья кітайскай правінцыі Хайнань, дзе пройдзе фінал конкурсу, Марыя Васілевіч казала журналістам, што ставіцца да яго як да працы: “Бо шмат укладзена сіл у падрыхтоўку, шмат працы не толькі маёй — усяе каманды. То й на самім конкурсе трэба выкладвацца кожны дзень на сто адсоткаў — не шкадаваць сябе, таму што такі шанец прадастаўляецца адзін раз у жыцці”.

У конкурсе, які прадоўжыцца цэлы месяц, за карону пазмагаюцца ўдзельніцы прыкладна з 120 краін. Арганізатары конкурсу адмовіліся ад традыцыйных дэфіле ў купальніках: яны маюць намер больш увагі надаць сацпраектам удзельніц. Марыя, студэнтка з Мінска, плануе прыцягнуць увагу грамадскасці да праблем інклюзіі, гаварыць пра важнасць самарэалізацыі ды сацыяльнай адаптацыі людзей з інваліднасцю. Канкурэнткам уручыць сэрцайкі з лямца і саламяных анёлаў, якіх дапамаглі ёй стварыць таленавітыя дзеці з інваліднасцю. Марыя павезла шмат касцюмаў і сукенак ад айчынных мадэльераў. Ёй дапамагалі й спецыялісты школы прыгажосці, харэограф Павел Стрэльчанка: прыгажуня-працаўніца будзе й танцаваць.

Рыгор Гарэшка

Сустрэчы ля стэнда Мікалаеўскай вобласці

ДАЛЁКІЯ – БЛІЗКІЯ

Калі мы разам, тады – моцныя

**Заклучны гала-канцэрт
Дзён беларускай культуры
ў Цюменьскай вобласці сёлета
прайшоў у Табольску — духоўнай
сталіцы Сібіры**

Традыцыйныя ўжо для заходнесібірскага рэгіёна Дні беларускай культуры супалі па часе з юбілеем Уладзіміра Габруса, старшыні Табольскай суполкі беларусаў: яму 70 гадоў. Каб свята прайшло, паспрыялі Камітэт па справах на-

цыянальнасцяў вобласці, дэпартамент культуры, адміністрацыя Табольска. Галоўнымі ж дзейнымі асобамі на гэтым Беларускам форуме былі актывісты, сябры Цюменьскай абласной суполкі “Нацыянальна-культурная арганізацыя «Аўтаномія Беларусь»” і мясцовай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Табольска. І свята ўдалося на славу!

Канцэртная праграма па традыцыі ўключала ўрачыстую частку: было ўручэнне ганаровых граматаў, падзячных лістоў творчым калектывам, іх кіраўнікам. Віншавалі юбіляраў — з каштоўнымі падарункамі. Затым выступалі харэаграфічныя й вакальныя гурты. Госці свята знаёміліся з выставамі дэкаратыўна-прыкладной творчасці, прывезенымі з розных раёнаў вобласці, каштавалі беларускія прысмакі. Са святам усіх — а ў зале

аншлаг! — віншаваў мэр Табольска Уладзімір Мазур, родавыя карані якога, прызнаўся, з Беларусі. Вітаў грамаду яшчэ адзін вядомы беларус — з Гомеля родам: начальнік аддзела па справах нацыянальна-культурных аб’яднанняў і казацтва Камітэта па справах нацыянальнасцяў вобласці Сяргей Яфімчык. Ён перадаў і віншаванні са святам ад Уладзіміра Шуглі, Ганаровага Генеральнага консула Беларусі ў Цюменьскай вобласці.

А вось ужо на сцэне “Вячоркі” — выдатны народны фальклорна-этнаграфічны гурт, які 30 гадоў таму стварыла заслужаная работніца культуры Расіі Валянціна Міхіенка: беларуска, родам з вёскі Ермакі, празванай сібірскай радзімай беларусаў-самоходаў. Дарэчы, у 2017-м гурт з райцэнтра Вікулава быў сярод удзельнікаў III Фэсту мастацтваў

Народныя традыцыі — гэта прыгожа

беларусаў свету. Варта згадаць, што яшчэ ў канцы XIX стагоддзя сем’і беларусаў пакідалі Бацькаўшчыну, шукаючы лепшай долі. Некаторыя пусцілі карані ў глухой тайзе, а духоўныя повязі з культурай продкаў — зберагаюць. → **Стар. 4**

ISSN 0439-3619

9 770439 361003 1 8 0 3 3

ФЕСТИВАЛЬ

Розныя вобразы Бацькаўшчыны

На працягу пяці дзён жыхары, госці Новасібірска мелі магчымасць бліжэй пазнаёміцца з культурай, традыцыямі, звычаямі беларусаў

У нашай Радзімы шмат неафіцыйных назваў: “Зямля пад белымі крыламі”, “Сінявокая”, “Краіна замкаў”, “Лёгкія Еўропы”... Для кожнай з іх ёсць падстава, і розныя вобразы Бацькаўшчыны дзякуючы ім з’яўляюцца ў творчасці мастакоў, паэтаў. Даведзца, чаму такія назвы ўзніклі, а таксама шмат чаго іншага пра Бела-

нікаў пра Беларусь у Гарадскім міжнацыянальным цэнтры. Затым госцем Новасібірскага цэнтра беларускай культуры быў дырэктар Дзяржаўнага ансамбля “Песняры” Святаслаў Чарнуха — ён распавёў пра цікавыя старонкі гісторыі знакамітага творчага калектыву, яго дзень сённяшні, адказаў на пытанні гледачоў.

Валянціна Нячаева з гурта “Завіруха”

ведаю, аднак ёсць у іх выступах цеплыня, шчырасць беларускай душы.

Акрамя ж песень ды танцаў беларуская творчасць на ардынскай зямлі была прадстаўлена й творами дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва. Майстры паказалі працы ў традыцыйна беларускіх тэхніках: бісеропляценне, выцінанка, саломопляценне, вышыванне па тканіне. Была й асобная выстава — з вырабаў на конкурс “Беларуская лялька”, па выніках якога журы выбрала пераможцаў. Як вядома, лялька ў беларускай народнай культуры — гэта не проста дзіцячая цацка. Яна — рэч шматфункцыянальная, мае глыбокія дахрысціянскія карані. У тую пару ў вераваннях, культуры, светапоглядзе продкаў шмат увагі надавалася пошуку гармоніі ў сабе й свеце, а таксама таму, што цяпер называецца: гарманізацыя наваколя. Глыбока вывучаючы законы Сусвету, мудрыя людзі рабілі высновы, імкнуліся выбіраць свой шлях па жыццёвай дарозе такім, каб на ім было як мага меней болю, пакут і цяжкіх страг. Калі ў нашых продкаў з’явіліся першыя аб’рэгі — ніхто не ведае, аднак майстэрства рабіць іх перадавалася ў спадчыну, мела шмат патаемных законаў. Дык вось, адным з такіх аб’рэгаў у беларусаў, сцвярджаюць даследчыкі, была лялька. Дакладней, лялькі, бо ў кожнай — свая “зона адказнасці”. “Берагіня”, напрыклад, аберагае дом і абараняе гаспадароў ад ліхіх духаў. А “Целянушку” падвешваюць над ложкам з немаўляткам: каб яно было здаровым. “Неразлучнікаў” жа дораць маладжонам — каб у сям’і заўсёды былі мір ды згода.

Хоць ад Беларусі да Новасібірска звыш 4000 кіламетраў, але за пяць кастрычніцкіх дзён яна стала сібіракам крыху больш блізкай і зразумелай. А Дні беларускай культуры атрымаліся ў нас яркімі, насычанымі — бо ўсе стараліся. Асабліва ж Анастасія Дзяменцьева, кіраўніца Новасібірскага цэнтра беларускай культуры: і аргыптанямі займалася, і ў канцэртнай праграме цудоўна выконвала беларускія песні. Адчувалі мы й немалую падтрымку ад Міністэрства культуры вобласці — за тое яму вялікі дзякуй!

Таццяна Нялюбіна,

Новасібірскі цэнтр беларускай культуры.

Фота: **Святлана Логінава.**

На сцэне — Анастасія Дзяменцьева

рუსь, яе гісторыю й сучаснае жыццё можна было ў Новасібірскай вобласці, калі ў нас з 17 па 21 кастрычніка ладзіліся Дні беларускай культуры.

Урачыстае адкрыццё праходзіла ў камернай зале філармоніі. У холе гасцей свята сустракала Купалінка, якая запрашала ўсіх ахвочых на майстар-клас па выцінанцы. І можна было паспрабаваць свае сілы ў традыцыйным для беларусаў мастацтве ажурнага выразаання з паперы. Дарэчы, у беларускай мове дзеяслоў выцінаць — сінонім слова выразаць. А выразалі мы беларускія арнаменты, кожны з якіх меў сваё значэнне. Госці маглі сваімі рукамі зрабіць сувенір і забраць яго з сабой на памяць.

Можна было й паглядзець на “Беларусь вачыма сібірачкі” ў адной з залаў. Аўтарка выставы — доктар філасофскіх навук Алена Ярохіна — фатограф-аматар. Вандруючы па Беларусі, яна здымала тое, што бачыла, часам у нечаканых ракурсах. Хтосьці з беларусаў пазнае на здымках знаёмыя месцы, а нехта проста ў думках падарожнічае па нашай Бацькаўшчыне.

А пакуль госці асвойвалі выцінанку, аглядалі фотавыставу, рыхтаваліся да выступлення гурты “Белыя Росы”, “Свята”, “Завіруха”, “Вясёлка”. Забягаючы наперад, скажам: яны падарылі гледачам сапраўднае беларускае свята. Цёплымі словамі грамаду віталі Міністр культуры Новасібірскай вобласці Ігар Рашэтнікаў і дарадца аддзялення Пасольства Беларусі ў Расіі ў Новасібірску Андрэй Гасюк.

А 18 кастрычніка з Новасібірскай абласной юнацкай бібліятэкі выбудаваўся тэлемаст у Магілёў. Юныя паэты, чытачы Новасібірска дзяліліся сваёй творчасцю, развагамі з аднадумцамі з магілёўскай бібліятэкі. Гучалі вершы беларускіх паэтаў, так што можна было спасцігаць характэрнае Беларусі праз паэтычнае слова. Была яшчэ наладжана пазнавальная інтэрактыўная праграма для школь-

Упрыгожыў Дні беларускай культуры традыцыйны ўжо міжрэгіянальны Фестываль беларускай творчасці “У гасцях у Лявоніхі” — сёлета ён прайшоў у Ардынскім раёне. На сцэне Вагайцеўскага сельскага Дома культуры выступілі вакальныя й танцавальныя гурты, творчасць якіх цесна спалуча-

Лявон (злева) і Лявоніха (справа)

на з беларускай культурай. Скажам, прыехаў на свята вакальны гурт “Сябрыта” з казахстанскага Паўладара — і спявалі юныя артысты на беларускай мове. Нагадаю, Паўладарскі этнакультурны цэнтр “Беларусь” — даўні сябар Новасібірскага цэнтра беларускай культуры. Ці бывалі “Сябрыта”-казахстанцы ў Беларусі, ці маюць яны ўсе родавыя беларускія карані — таго не

Вакальны гурт “Сябрыта” з казахстанскага Паўладара

СА СТУЖКІ НАВІН

Камсамол — не проста ўзрост

Шэраг выставаў, сустрэч, творчых акцый прайшлі ў Беларусі з нагоды 100-х угодкаў ВЛКСМ. У прыватнасці, у Нацыянальным мастацкім музеі працуе выстава “Юнацтва камсамольскае”. У экспазіцыі — больш за 60 твораў жывапісу, графікі, скульптуры, створаныя ў 1920–80-я гады. Яны адлюстроўваюць эпідэі грамадзянскай вайны, ліквідацыі непісьменнасці, падзеі ды герояў ваенных гадоў, удзел моладзі ў вялікіх будоўлях, працу на вытворчасці. Творы на іншыя тэмы таксама ў своеасаблівым камсамольска-святочным кантэксце.

З віншаваннем да ўсіх, для каго камсамол — не проста ўзрост, звярнуўся Прэзідэнт Беларусі. Пра пераемнасць традыцый, новыя моладзевыя практы і задачы на будучыню ішла зацікаўленая размова пад час яго сустрэчы з актывам БРСМ у Палацы Незалежнасці 29 кастрычніка. Былі ў зале розныя пакаленні камсамольцаў: ад ветэранаў руху да яго пераемнікаў. Сам Аляксандра Лукашэнка прыйшоў на сустрэчу са сваім камсамольскім білетам, прызнаўся: для яго камсамол быў вялікай школай жыцця. Ён параіў юнакам і дзяўчатам, якім, верагодна, давядзецца працаваць і за мяжой: “Толькі не губляйце свае карані!” А вечарам у Палацы Рэспублікі прайшлі ўрачысты сход і канцэрт, прысвечаны юбілею камсамола.

Ёсць такое слова: хаб

У Мінску на пачатку лістапада прайшла сустрэча Асноўнай групы Мюнхенскай канферэнцыі па бяспецы. Падводзячы яе вынікі, старшыня канферэнцыі Вольфганг Ішынгер заўважыў: Мінск ужо шмат гадоў дэманструе прыхільнасць да мірнага ўрэгулявання канфліктаў, і ў сукупнасці з геаграфічным становішчам тое робіць яго важным месцам міжнароднай дыпламатыі. Паводле слоў палітыка, цяпер ёсць неабходнасць надаваць больш увагі дзяржавам, якія знаходзяцца між Захадам і Усходам. У прыватнасці, казаў ён, у Мінску была магчымасць выслухаць Прэзідэнта Арменіі, выступалі намеснікі Міністра замежных спраў Грузіі, Прэм’ер-міністр Малдовы: “Гэта краіны, праблемам якіх у сферы бяспекі часам мы ўсе надаем недастаткова ўвагі: як Усход, так і Запад. Таму я прыйшоў да думкі, што Мінск — выдатная ідэя, і мне прыемна, што я меў рацыю”.

Вольфганг Ішынгер падкрэсліў: “Мінск стаў хаба міжнароднай дыпламатыі. Мінская група па пошуку шляхоў мірнага ўрэгулявання карабахскага канфлікту працуе два дзесяцігоддзі, некалькі гадоў функцыянуе група па ўрэгуляванні канфлікту ў Данбасе. Беларусь і Мінск сталі вельмі важным месцам з пункту гледжання міжнароднай дыпламатыі”, — адзначыў палітык. Ён прызнаўся, што быў вельмі ўражаны выступленнем Прэзідэнта Аляксандра Лукашэнкі, яго сумленнасцю й шчырасцю. А таксама прапанаваў скарыстацца магчымасцямі Беларусі ў справе нармалізацыі ды ўрэгулявання сітуацыі ў Данбасе пры міжнародным удзеле.

Мост-падарунак для Палесся

Рэканструяваны ў кароткія тэрміны мост цераз Прыпяць адкрыты 6 лістапада з удзелам Аляксандра Лукашэнкі ў Жыткавіцкім раёне. Пры тым кіраўнік дзяржавы падкрэсліў: адкрыццё новых значных аб’ектаў напярэдадні свята 7 лістапада ў Беларусі стала добрай традыцыяй.

Нагадаем, летась у снежны мост з-за аварыйнага стану прыйшлося закрыць. Арганізаваная там пантонная й паромная пераправа толькі часткова вырашала праблему для жыхароў Жыткавіцкага раёна, Турава — усяго Палесся. Таму было прынята рашэнне: як мага хутчэй рэканструяваць мост. І тое было зроблена ў рэкордна кароткія тэрміны. Прэзідэнт шчыра падзякаваў усім, хто ўдзельнічаў у будаўніцтве і падкрэсліў: “Галоўная задача дзяржавы — забяспечыць годную якасць жыцця сваім грамадзянам і даць ім роўныя магчымасці для паўнаважнасці працы, незалежна ад месца жыхарства”.

Цырымонія адкрыцця абноўленага моста стала святам для мясцовых жыхароў. Яны шчыра дзякавалі кіраўніку дзяржавы за падарунак, а школьнікі ўручылі яму макет моста. “Гэты мост многаму нас навучыў, — сказаў Прэзідэнт. — Масты ж аб’ядноўваюць, у тым іх функцыя, яны не нясуць у сабе раз’яднанне ці падзел А гэта сутнасць нашай палітыкі: аб’яднанне”.

Іван Ждановіч — паводле матэрыялаў БелТА

Надзвычайная місія

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

Такія цёплыя эмоцыі, мяркую — таксама вельмі важная частка той вялікай плыні, што яднае Беларусь і Украіну. Бо не сакрэт: калі ёсць прыязнасць, давер паміж людзьмі, то можна й будаваць смелыя планы па супрацоўніцтве — у розных сферах. І якраз такую надзвычайную місію ў наладжванні кантактаў паміж народамі выконваюць беларускія суполкі ў замежжы. Па ўсім свеце — не толькі ва Украіне. Калі ж, бывае, часам у некага ўзнікаюць пытанні пра дзяржаўныя грошы на падтрыманне дзяспары, то варта мець на ўвазе: зарплата за сваю беларускасць гэтыя шчырыя людзі, як правіла, не атрымліваюць. А справы робяць — дзяржаўнай важнасці.

Ужо з дому Таццяна Дзяменнікава скінула спасылкі на тэксты, з якіх вынікае: з украінскага боку дэлегацыя з Мікалаеўшчыны аказалася самай маштабнай, найбольш разнабакова прадставіла патэнцыял рэгіёну пад час працы першага Форуму. Паколькі ж асноўнай мэтай яго было развіццё палітычных, эканамічных і гуманітарных сувязяў паміж дзвюма краінамі, а таксама пашырэнне міжрэгіянальнага супрацоўніцтва, прадстаўленне эканамічнага патэнцыялу рэгіёнаў, то дэлегацыя ўзначаліла дырэктар Дэпартаменту эканамічнага развіцця і рэгіянальнай палітыкі Мікалаеўскай абл.дзяржаўна-адміністрацыйнага ўпраўлення Марына Васільева. І наша супляменніца Таццяна, дарэчы, працуе ў тым жа Дэпартаменце: намесніцай начальніка ўпраўлення па пытаннях рынкавых адносін.

Дзякуючы зямлячцы мы ведаем: арганізатары запрасілі ўкраінскіх сяброў прыехаць у Беларусь раней, каб яны мелі магчымасць больш пабачыць, і не толькі ў Гомелі. Так што форум дожыўся фактычна з 23 па 27 кастрычніка. У нэце ёсць відэа пра гасцяванне дэлегацыі з Мікалаеўшчыны ў Калінкавіцкім раёне. З хлебам-соллю, з песнямі ў сталіцы

гумару — аграгарадку Малыя Аўцюкі — сустракалі гасцей, прычым з удзелам адразу двух намеснікаў старшынь райвыканкама. Потым гасцям зрабілі экскурсію на Калінкавіцкі мэблевы камбінат: паказалі самую сучасную вытворчасць, знаёмілі з асартыментам, геаграфіяй паставак. Далей была мясцовая дзіцяча-юнацкая спартыўная школа алімпійскага рэзерву па грэка-рымскай барацьбе. Яе выхаванцы, дарэчы, вядомыя не толькі ў Беларусі — працуюць і ў іншых краінах. У школе да гасцей далучыўся і глава раёна Сяргей Гвоздзь. Потым ім яшчэ паказвалі малочны камбінат, мясакамбінат — з дэгустацыяй прадукцыі. А далей павезлі ў Юравічы, была экскурсія ў краязнаўчы музей мясцовай школы, наведванне першабытнай стаянкі чалавека, мясцовага мужчынскага манастыра.

Цікавая дэталь. У свой час газета “Голас Радзімы” пісала, што кіеўскі беларус Аляксандр Драгун, сам з Калінкавіччыны, узводзіць у Аўцюках аграздзібу, а таксама й Музей гумару. Я пацікавіўся ў Таццяны: што бачылі? Аказваецца, праект працуе! “Вечарам нас прымалі на сядзібе гумару “Аўцюкі””: з канцэр-

Фрагмент выставачнай экспазіцыі

З хлебам-соллю гасцей з Мікалаеўшчыны сустракалі ў Аўцюках

там, гумарыстычнымі нумарамі, сяброўскай вячэрай на высокім узроўні. Сядзіба ўсім вельмі спадабалася. З Аляксандрам Драгуном, які сам сустрэў нас, я таксама размаўляла, — удакладніла зямлячка. — Расказаў, як будавалася тая сядзіба, і рады быў вельмі пабачыць мяне ў складзе дэлегацыі. Гасця прасіла перадаць усім гаспадарам Форуму: “Вялікі дзякуй, дарагія сябры, за вашу ўвагу, клопаты, шчодрасць, дабрыню, чысціню! Народ беларускі — гасцінны народ! А ў Калінкавічах, як мы пераканаліся, — самы гасцінны! Ганаруся вамі, дарагія землякі”.

У першы, афіцыйны, дзень Форуму прайшло 7-е пасяджэння Беларуска-Украінскага кансультацыйнага Савета дзелавога супрацоўніцтва. Ішла праца ў секцыях, былі сустрэчы з кіраўніцтвам Гомельскага гарвыканкама. Разгарнулася й вялікая выстава рэгіёнаў Беларусі ды Украіны. Насычаны, прадуктыўны першы дзень Форуму завяршыўся вялікім канцэртам дружбы. Прычым было гэта сапраўднае свята талентаў, прафесіяналаў, дружбы, душэўнасці й сямейнай цеплыні.

А 26 кастрычніка ў пленарным пасяджэнні Форуму прынялі ўдзел Прэзідэнт Беларусі Аляксандр Лукашэнка й Прэзідэнт Украіны Пётр Парашэнка. Яны, выступаючы, адзначылі вялікую важнасць для абедзвюх краін разнастайных кантактаў. Гаворка ішла найперш пра тое, каб развіваць міжрэгіянальнае гандлёва-эканамічнае, інвестыцыйнае супрацоўніцтва, пра агульныя праекты ў галіне культуры, адукацыі, навукі. Аляксандр Лукашэнка зрабіў важныя заявы з нагоды праблем

вайны і міру ва Украіне. Ён лічыць, што мэта цяпер адна — спыніць вайну, захаваць адзінай і непадзельнай Украіну: “І нельга гэтую праблему пакінуць нашым дзеям для вырашэння. Гэта будзе злачынства нашага пакалення перад тымі, хто прыйдзе пасля нас”. Аднак тут мала дамоўшца Расіі ды Украіне, звярнуў увагу беларускі лідар. Ён так абазначыў пазіцыю Беларусі: “Мы гатовы ўключыцца ў гэты канфлікт там, дзе складана і дзе няма таго даверу, які павінен быць. Мы гатовы гэта зрабіць, але толькі дзеля аднаго — дзеля міру”. Прэзідэнт падкрэсліў, што, на яго думку, праблему павінны вырашыць тры славянскія народы: “Гэта наша бяда. Гэта наша праблема. Ні еўрапейцы, ні амерыканцы, ніхто іншы, а мы павінны вырашыць яе, каб яна не была замарожана па прыкладзе іншых некалі “гарачых” кропак на постсавецкай прасторы”.

У сваю чаргу Прэзідэнт Украіны Пётр Парашэнка выказаў вялікую ўдзячнасць беларускаму боку за стварэнне ўмоў для работы Мінскай перагаворнай пляцоўкі. Ён расказаў, як беларускі лідар пайшоў яму насустрач у адказ на просьбу арганізаваць у Мінску перагаворы па спыненні ваеннага канфлікту. Нагадаў, што “ў Мінску былі падпісаны дакументы, якія назаўсёды ўвойдуць у падручнікі дыпламатыі. Яны называюцца Мінскімі пагадненнямі”. “Ці давяраю я Лукашэнку?” — задаваў пытанне Прэзідэнт Украіны і сам адказаў: “На 100 адсоткаў”. І далей: “Ці важная яго місія? Надзвычай важная. Як і місія Беларусі”.

Іван Ждановіч

ПРАЕКТЫ

Мова, зразумелая без перакладу

Больш за 100 юных выканаўцаў з Беларусі паўдзельнічалі ў другім Кітайска-еўрапейскім фестывалі мастацтваў “Адзін пояс — адзін шлях”. Сярод ягоных арганізатараў з беларускага боку — і Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур.

Многія чулі пра вялікі міжнародны гандлёва-эканамічны праект “Адзін пояс — адзін шлях”, аднак не ўсе яшчэ ведаюць: разам з ім набірае моц і Кітайска-еўрапейскі фестываль мастацтваў пад такою ж назваю. Сёлета ўжо другі фестываль (беларускі яго этап), а таксама й спалучаны з ім Міжнародны агляд мастацтва моладзі-2018 прайшлі ў Мінску. Спачатку — на сцэне Рэспубліканскага цэнтра нацыянальных культур, што па вуліцы Чачэрына, 19. Беларускія юныя выканаўцы 23-25 кастрычніка паказвалі таленты ў жанрах, зразумелых і без перакладу: вакал, інструментальнае выкананне і харэаграфія. Саліднае журы, у склад якога ўваходзілі як прадстаўнікі Кітая, так і Беларусі, спачатку аданлі здольнасці больш як

сотні выканаўцаў ва ўзросце ад 8 да 20 і больш гадоў.

Пераможцаў фестывалю, якія выступілі найбольш паспяхова ды былі ўшанаваны дыпламамі першай ступені, запрасілі паказаць майстэрства ў нацыяналіі закрыцця фестывалю: у Малуую залу імя Рыгора Шырмы Беларускай дзяржаўнай філармоніі. Яўгенія Найдовіч, гендырэктар Беларуска-кітайскай кампаніі (агенцтва “БелКІТ”), якая ўваходзіла ў склад журы, расказала: шмат было яркіх нумароў. А лепшых выканаўцаў

выдзелілі ўсе аднагалосна і без спрэчак — настолькі цікавымі падаліся членам журы іх выступленні. Канцэртная праграма ў філармоніі ўключала 15 нумароў. Пры тым ўлічвалася, наколькі арганічна ўмеюць выканаўцы трымацца на сцэне, і што цікавага тыя вобразы, творы, што выконваліся, могуць расказаць замежным слухачам пра нашу краіну, яе жыхароў.

Адзін з тых, хто адразу здолеў заваяваць сімпатыі журы — юны баяніст Назар Лагун. Ён займаецца ў Рэспуб-

ліканскай гімназіі-каледжы пры Беларускай дзяржаўнай акадэміі музыкі ў педагога Ліліі Віктараўны Пажарыцкай. Хлопцу пашанцавала выйсці на сцэну і ў філармоніі. Назар з прыемнасцю згадвае, як шквалам апладысmentaў сустрэла ягонае выступленне кітайская моладзь: хлопцаў і дзяўчат з Паднябеснай шмат было сярод глядачоў. Іх захапіла сюіта “Рускія замалёўкі” Я. Дзярбенкі, якая звычайна знаходзіць водгук у славянскай душы. Аднак, як бачна, такая музыка можа быць і мастом, што спрыяе паразуменню людзей розных нацыянальнасцяў. Самому ж Назару цікава было паслухаць кітайскія народныя інструменты: пад час фестывалю, напрыклад, юная кітайка грала на “нечым незвычайным”. Аказалася, што ў яе руках была хуцінь, — своеасаблівая “кітайская двухструнная скрыпка”.

Беларусы ж на канцэрце ў філармоніі былі заварожаны й песняй “Я люблю цябе, Кітай!”: яе з вялікім натхненнем выканаў магістрант Беларускага

Іграе Назар Лагун

дзяржуніверсітэта культуры й мастацтваў Інь Сюефн.

Напрыканцы імпрэзы ў Белдзяржфілармоніі пераможцы ды ўдзельнікі фестывалю прынялі музычны падарунак ад маладога таленавітага піяніста з Кітая Нін Чжэнцзэ. Дарэчы, ён яшчэ выконвае і абавязкі намесніка генеральнага сакратара Кітайска-еўрапейскага міжнароднага мастацкага цэнтра “Пояс і Шлях”. Хоць фестываль яшчэ малады й праходзіць у Беларусі толькі ў другі раз, аднак ён ужо карыстаецца папулярнасцю сярод моладзі. І сёлета ў ім паўдзельнічала значна больш, чым раней, выканаўцаў як з Кітая, так і з Беларусі. Начальнік Упраўлення па міжнародных культурных сувязях правінцыі Цзянсі Кітайскай Народнай Рэспублікі Хуан Чжы Юань падзякаваў усім арганізатарам фестывалю, сярод якіх і Рэспубліканскі цэнтр нацыянальных культур Беларусі.

Віта Зорына.

Фота: Віталь Палінеўскі.

У Белдзяржфілармоніі ўшанавалі лепшых музыкантаў

Калі мы разам, тады — моцныя

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

І ўжо 25 гадоў у сібірскіх Ермаках жыве народны фальклорна-этнаграфічны гурт “Россяночка”. Спяваюць у ім беларускія песні, запісанія са слоў бабуль і прабабуль, нашчадкаў самаходаў. На тэлеканале “Белсат” быў створаны фільм “Самаходы”, у здымках якога паўдзельнічаў гэты гурт ды яго кіраўніца Надзея Вычужаніна. Летась самадзейныя артысты з Ермакоў прыезджалі ў Беларусь, на радзіму продкаў. Заўважлі: у хагах ермакоўскіх — такое ж убрание, як і ў беларускай вёсцы Рагінь (цяпер — аграгарадок у Буда-Кашалёўскім раёне Гомельшчыны. — Рэд.), з якой сыходзілі калісьці беларусы ў далёкі свет. У кожнай хаце, дзівіліся, ёсць чырвоны кут, ёсць вышыванья, з арнамантамі ручнікі, а жыхары і ў Ермаках, і ў Рагіні “дзэкаюць” і “цэкаюць”. Нават прозвішчы ў гаспадароў хат, паміж якімі больш за тры тысячы кіламетраў, ёсць аднолькавыя.

З 1998 года прыгажосцю народных беларускіх песень зачароўвае вакальны ансамбль “Лянок”, цяпер ужо народны. Ягонныя самадзейныя артысты вельмі паспрыялі станаўленню Нацыянальна-культурнага таварыства “Аўтаномія Беларусь”. У рэпертуары — абрадавыя, лірычныя, гістарычныя, сучасныя песні беларусаў, творы кампазітараў. Цяпер кіруе гуртом Клаўдзія Зуева, выдатніца народнай асветы Расіі, ветэран педагогічнай працы. Яна стварыла вакальны моладзевы гурт “Верас”, які быў адзначаны ў ходзе імпрэзы. Згадалі яшчэ на ёй, што сёлета ў верасні “Лянок” быў запрошаны й з поспехам выступаў на Міжнародным фестывалі харэаграфічнага мастацтва “Сожскі карагод” у Гомелі, прымеркаваным да Дня горада. Вярнуўшыся ў Цюмень, сябры расказвалі: “Лянок” выступаў у праграме фесту, меў каласальны поспех — артыстам нават падавалі яблыкі на сцэну, пыталіся, адкуль у Сібіры так добра ведаюць беларускую мову. Клаўдзія Міхайлаўна прызнаецца: “Уразіла добразычлівасць залы, вет-

Заклучны момант святочнай імпрэзы ў Табольску

лінасць беларусаў і, вядома ж, гэта шчасце: пабываць і выступаць на сваёй Радзіме, радзіме продкаў”.

Яшчэ адзін каштоўны набытак беларусаў Цюмені — сямейны вакальны гурт “Спадчына” з мастацкай кіраўніцай Надзеяй Падкарытавай. У гурце зберагаюць сямейныя традыцыі, народную культуру продкаў і перадаюць іх у спадчыну ад старэйшых да малодшых: ад бацькоў (Марыя ды Мікалай Піскуны) да дзяцей, унукаў. Усе ў дружнай сям’і (а Марыя Іосіфаўна да таго ж узначальвае цюменскую суполку “Аўтаномія Беларусь”) цудоўна валодаюць роднай мовай, даюць усім беларусам прыклад шчырай любові да сваёй малой радзімы.

Выдатны вакальны гурт “Бярозка”, якім кіруе Галіна Сітдзікава, прыехаў на свята з Новабярэзаяўкі, з Арамашаўскага раёна, дзе Мікалай Сальнікаў адкрыў філіял беларускага таварыства. Якраз дзякуючы тамтэйшым беларусам захавалася ў сібірскім сяле ўнікальны беларускі калядны абрад “Хаджэнне са Звездой” — яшчэ, Кажуць фалькларысты, дахрысціянскі, а ў “сібірскім” варыянце яму больш за 120 гадоў. І Каляды ў сяле заўсёды чакаюць.

Выступаў на канцэрце ў Табольску фальклорны моладзевы гурт “Сузор’е” — яго нядаўна стварыла Алена Перыкава. Прыгожа, ва ўсю паўнату моцнага голасу спявала сольна

прытунасцю на святочнай імпрэзе тыя, хто стаяў ля вытокаў аб’яднання супляменнікаў рэгіёну. Гэта Леанід Іванавіч Ксяндзоў, Сяргей Аляксандравіч Яфімчык, Аляксандр Ада-

ходзіў у дзясятку лепшых гаспадарак Расіі, быў занесены на Усесяюзную Дошку гонару ВДНГ СССР. На пытанне журналістаў, што спрыяла поспеху, адказвае, што ў яго заўсёды быў перад вачыма прыклад перадавых гаспадарак рэгіёна й Беларусі — бо непадалёк ад родных яго Казуліч (Кіраўскі раён Магілёўшчыны) ёсць вёска Мышкавічы: цэнтр знакамітага калгаса “Рассвет” імя Кірылы Арлоўскага (цяпер адкрытае акцыянернае таварыства “Рассвет ім. К. П. Орловскаго”. — Рэд.), і беларус пераймаў каштоўны досвед землякоў. Да таго ж заўсёды любіў вучыцца.

Уладзімір Габрусь — заслужаны работнік культуры Расіі, удзельнік 15-ці з’ездаў Аграрнай партыі, кандыдат біялагічных навук, выкладчык Сучаснай гуманітарнай акадэміі (г. Масква) ды Цюменскага дзяржуніверсітэта, саветнік кіраўніка горада Табольска, старшыня гарсавета ветэранаў. Так што, як бачым нават з такога пераліку, мае заслужанае грамадскае прызнанне, высокі аўтарытэт. Кожны, хто знаёмы з ім, скажа: гэта чалавек

Спяваюць артысты гурта “Бярозка”

Мікалай Сапега (злева) і Уладзімір Габрусь

Юлія Чарапанова, якая ўзначальвае адзел беларускай культуры Палаца нацыянальных культур “Строитель”. Хораша танцавалі самадзейныя артысты з Табольскага этнаграфічнага ансамбля “Брэвіс” (кіраўніца Наталля Баліцкая).

Пра моцныя традыцыі, згуртаванасць і пераемнасць пакаленняў у беларускім руху на Цюменьшчыне сведчылі сваёй

мавіч Шульга, Герой Расіі, славуцы лётчык Уладзімір Ільіч Шарпатаў, кіраўнік Заводаўскага філіяла Мікалай Васілевіч Сапега — цяпер ён яшчэ й старшыня Рэгіянальнай Нацыянальна-культурнай аўтаноміі беларусаў Цюменскай вобласці. Дарэчы, Марыя Іосіфаўна Піскун, першая жанчына-кіраўніца абласной НКА, працуе натхнёна — таму й застаецца на чале суполкі: у кастрычніку перабраная на новы трохгадовы тэрмін. У рэгіёне заявіла пра сябе й новая суполка: Цюменская гарадская грамадская арганізацыя “Нацыянальна-культурная аўтаномія беларусаў” — яе старшыня Наталля Габрусь годна працягвае справу бацькі. Сам жа ўраджэнец Беларусі Уладзімір Габрусь жыве ў Цюменскай вобласці больш за паўвека: яшчэ з 1966 года. А нарадзіўся ён на Магілёўшчыне ў цяжкі пасляваенны час: 18 кастрычніка 1948 года.

Уладзімір Аляксандравіч — вядомая асоба ў сібірскім рэгіёне: ушанаваны многімі дзяржузнагародамі, уключаючы падзякі ад Прэзідэнта Расіі ды Пасольства Беларусі ў Расіі. Працаваў за савецкім часам першым сакратаром райкама камсамола ў Ісецкім раёне, а з 1979 па 2001 год узначальваў калгас “40 лет Октября”, які па асобных паказчыках ува-

інтэлігентны, добразычлівы, гасцінны, ураўнаважаны — сапраўдны беларус, у якога ўсё атрымліваецца добра-складна. І мы, супляменнікі, ведаем яго цярплівым і няспешным, грунтоўным, надзейным. Да месца будзе згадаць, што былы камсамольскі ваяк Габрусь з павагай ставіцца да людзей, хто вядзе духоўныя пошукі. А ў вёсцы Слабада-Бешкіль пры ягоным непасрэдным удзеле быў адноўлены храм і ў 1999 годзе адкрыўся прыход Хрыста-Раждзественскай царквы. Само ж сяло заснавана ў 1668-м: сёлета ў яго юбілей. У 1850-м там была ўзведзена каменная царква ў гонар Раства Хрыстова з пасадамі ў імя свяціцеля Мікалая і ў гонар Узвышэння Крыжа Гасподняга. У 60-х гадах мінулага стагоддзя храм зачынілі, у ім размяшчаўся калгасны склад мінеральных угнаенняў. А ў 1999-м яго вярнулі вернікам.

Цёпла, сяброўскай атрыманасцю вечарына ў Табольску. Калі ж выступалі беларускія гурты, то ў зале ім крычалі: “Брава!”, “Біс!” ды роднае нам “Дзякуй!”. І вельмі спадабалася ўсім песня “Калі мы разам, тады мы — моцныя”, якую напрыканцы выканаў Сяргей Сцяцкевіч.

Людміла Бакланова,
Табольск — Цюмень.
Фота: Святаслаў Вінакураў.

Каб пакаштаваць беларускія прысмакі — выстройвалася нават чарга

Я добра помню свой мацярык

Нататкі пра некаторыя назвы родных маіх мясцін з Падзвіння ды звязаныя з імі ўспаміны

**Там сонца на зямлі хадзіла...
З бабышкаўскіх прыпамінак**

Родавыя мае карані — з Віцебшчыны, паблізу Мёраў і Дрысы — цяперашняга Верхнядзвінска. Даўней уся зямля на бабышкаўскіх хутарах нашых была не безаблічная — названая. Скажам, на Пяткевічавы стаўкі хадзілі паласкаць вытканае палатно: вада там была дужа чыстая. Пайсці ў Вераб’і? Значыць куды: перайсці рэчку Волту, абагнуць Стручкі й Прорвы, гаёк Букет — і набраць у пушчы арэхаў. А частка пушчы й называлася так: Гарохаўе.

Каля нашай хаты ішла Французкая дарога: ад Слабады, дзе за Дзвіной стаяла Дрыса, ад Дрысенскага лагера 1812 года — на Друю. Ля гэтай Французкай дарогі непадалёку ад сядзібы Косціка Адамовіча расла купа таполяў. Глянеш у кусты — і ўбачыш збуцвелы крыж. Ці не ў 1920-м, падчас руска-польскай вайны, забрыў суды паранены салдат-расеец. Сканаў ваюка ў канаве. Пахавалі “бальшавіка” па-права-слаўнаму. Таму й хадзіла я ў школу “каля Бальшавіка”. Пыталіся: “Куды бацька пайшоў абокшваць канаву?” Чулі: “Да Бальшавіка!”

Па ўкатанай дарозе можна ехаць з Мёраў праз Даўгінава, Кісьлякі, Латышы, Пуцінава ў Лявонпаль і далей на Слабаду. Наўпроць нашых Бабышак — поле. Яго акраец называўся Лядамі. А было даўным-даўно так. Наш сусед Стапан Ліннік купіў надзел, парослы густым лесам. Стаў карчаваць. Гібеў, пакуль не высвецілася чыстае поле, на якім ён і харом свой паставіў. Яшчэ ў 50-я гады на тых Лядах можна было пазнаць абрысы былой заможнай гаспадаркі.

Калі мама саліла гуркі (з ураджайных насёнаў, вымененых калісьці ў немца за сала), дзяцей адсылала ў Петракоў сад — на-сморгаць вішнёвага лісця для расолу. Петракоў сад стаяў на прыгожым узгорку над ручком. Гаспадарку ў глыбіні саду я заспела яшчэ паглядзець: дом, ток... Там жыў чалавек, якога звалі Петрачком, а яго жонку — Аўдоляй. Пасля іх смерці хата развалілася, а ток разабралі, калі ў нас у 1940-м пачыналіся калгасы. У садзе было многа яблынь, сліў, вішань. У 1943–44 гадах многія дрэвы далікатныя вымерзлі. Захаваўся вішняк у Петраковым садзе, які паслужыў і нам.

Пад ракою Волтай у Бабышках надзелы зямлі былі нарзаны палосамі. Дзе жылі Грышка з Раманам (Панізьнікі) — была й бацькава паласа. Адна паласа называлася там: Ксяндзоў Луг. Надзел той належаў чалавеку з гумарам. Не помню, як яго звалі. Ён на вяселлях, хрэсьбінах выдумляў з сябе ксяндза. З пацешкамі, прыбабунькамі па-свойму браўся “вянчаць” маладых. Або ладзіў смешныя “кэціны”, ад чаго госці нападпітку рагаталі ад прыдуманай ім забавы. На адным з вяселляў, калі адзін з гасцей “набраўся”

Сваякі і родзічы Панізьнікаў на ганку ў Бабышках. 1950 г.

й заснуў, дык гэты дзядзька “паніхіду” па ім адслужыў. Вось і пайшла прызыўка — “Ксёндз”. Пазней гэты гаспадар сваю паласу прадаў Кісьляку Сяргею з Поплава над Дзвіной. А назва “Ксяндзоў Луг” так і засталася. “Куды гоніш статак пасьвіць?” — крычыць сусед суседу. Той адгукнецца: “На Ксяндзоў Луг!”. Усе ведаюць, дзе яшчэ атава не выскубаная.

Калі я наведала пазней свае “былыя” Бабышкі, пабачыла: дзе была наша хата — зарослы бильнягом стугур: так у нас называюць узлобак, узгорак, узвышша... Прытулілася да роднай жульвіцы (вярба, ракіта). Кажуць таксама: жалівіца. Слова літоўскага паходжання. — Рэд.), яна яшчэ харахорылася на былой мяжы з соткамі бабулькі Альжбеты. Воддаль відаць была хата даўняга суседа Белавуса Васіля (“Магіром” прызывалі). Сцены абадраныя, а вывезці на дрывы бярвенні з бабышкаўскай “ямы”, пэўна, было немагчыма. На месцы агародчыка мацінага з урадлівым чарназёмам праз іржавыя пласты гліны праступае аер. Даўно ў сцёбурах пустазелля і Французкай дарога. І не скажаш: “Дзе была ніўка, там по-жаныя стала”...

Бацькі мае жылі пры першых саветах, пры паляках, пры другіх саветах, пры немцах... Такі ў нас мелі заходне-беларускі чысьленнік (каляндар). Вайной наша бабуля Ганэта хавалася пад Мёрамі ў балотце “Мох”. Каб прагнаць яе сына-партызана з ягоным атрадам, карнікі пайшлі праз балота на гумовых лыжах. Бабуля сядзела ў твані й дыхала праз чарацінку — так і ўратавалася. А многіх нашых сваякоў, якія сядзелі на купінах, і выстаўленыя наперад іконы не ратавалі. Тое ўрочышча пад назвай Гулякі запомнілася бабулі ад вокрыку суседкі: “Загарэліся Гулякі ззаду, спераду, з бакоў...”

Мацярык наш цікавы. Родзічы жылі на хутары Латышкі, я хадзіла ў школу ў вёску Латышы. А й пры немцах вучылі нас там па-беларуску. Знала на памяць

усю паэму Якуба Коласа “Новая зямля”. І цяпер магу ўспомніць урыўкі. Пазней вучылася ў мястэчку Лявонпаль. Ад млына Пяткевіча ў Смультках міналі бор, за якім пачыналася Пажарка. Чаму такая назва? Бо канец мястэчка спалілі яшчэ шведы. Людзі запамнілі няшчасце.

У Лявонпалі ж любілі хадзіць на Міколкаву гару, дзе калісьці былы гаспадар Лявонпалі трымаў звырынец. Праз былую аранжарэю графа Лапацінскага траплялі на прыбераг Дзвіны — Заборку, Паплавы. Калісь славагае мястэчка шырылася ад Пажаркі да ручая Каменка пад Грудзінавам. Там і па сёння стаіць славеты помнік — гэта Калона ў гонар Канстытуцыі 3 мая 1791 года. (Тую Канстытуцыю называюць яшчэ: Ustawa gadowa. Гэта быў асноўны закон Рэчы Паспалітай, прыняты Чатырогадовым соймам 1788–91 гадоў у Варшаве. Яна абвясціла суверэннасць Рэчы Паспалітай як унітарнай дзяржавы, ліквідавала падзел на Карону й Вялікае Княства Літоўскае. Адначасова кароль захаваў тытул Вялікага князя Літоўскага.

У ВКЛ засталася асобнае судаводства, свой скарб, прадугледжвалася роўнае прадстаўніцтва ў сойме й ягоных камісіях. Месцам правядзення соймаў вызначана Варшава, але яны маглі адбывацца раз на 3 гады ў Гародні. Канстытуцыя складалася з 11 артыкулаў. Першы тычыўся рэлігіі, тры наступныя вызначалі стан шляхецтва, мяшчанства й сялянства, астатнія — месца і ўзаемнае размежаванне заканадаўчай, выканаўчай і судовай улад. Згодна з Канстытуцыяй 3 мая адмяняліся “ліберум вета”, выбары караля шляхтай і абавязковасць соймакавых “інструкцый” для паслоў, уводзілася спадчынная манархія, у якой выканаўчая ўлада перадавалася каралю і ўраду, падпарадкаванаму сойму. Канстытуцыя 3 мая абвясціла таксама, што бярэ сялянства “пад апякунства ўрада”, даючы надзею на паляпшэнне ягонай долі. — Рэд.) Праўда, у школе не давалі нам веды па гісторыі роднага берага. Але пазней дзасналася, што калісьці на месцы Лявонпалі стаялі Лількі. 450 гадоў назад была пазначана ў нейкіх дакументах новая назва: Чурылавічы. 215 гадоў таму ўзнікла найменне Лявонпаль: хто называў яго Леванполем, хто — Люмполем...

І мой род мае даўнюю гісторыю. Бацька — Сцяпан Панізь-

нік, мама ў дзявоцтве — Нюра Сялюн, а яе мама Ганэта ў дзявоцтве — Падабыцька. Былі ў маім родзе й таемныя Танайны. Да сваячкі Домны Танайны мы хадзілі ў Дварчане. Міналі Прудзінікі. Цікава, што сама вёска мела прызыўку — Гіня (“г” у слове ўзрыўное). Бо там калісьці стаяла карчма. “Куды палез, у карчму? То й загінеш там...” — асцярожвалі людзі няўстойлівага суседа. Адсюль і Гіня.

Бабышкі мае засталіся ў памяці велічальнымі Велікоднымі песнямі, “Алялюем”, Калядкамі... А таксама жывымі прыбабунькамі, павучаннямі, вясёлашчамі. Памятаю з таго часу: “Хто мяняць — па тым хамут гуляць” (у беларусаў яшчэ ёсць варыянт гэтай прымаўкі: “Хто мяняе, у таго хамут гуляе” і “Хто часта коні мяняе, у таго хамут гуляе. — Рэд.), “З галавой не дагаварыўся, то й да ног ня сунься”, “Якое дрэва, такі й клін; які бацька, такі й сын”...

Помніцца мне ўсё такое гучальнае наваколле з вёскамі Брыжалюбкі, Брэдзева, Буралом, Дарожкі, Званкі, Карандышы, Кульвока, Мальцы, Панізьнікі, Пятрэлева, Сташулі, Тараракі... Прычым усе словы былі ў мяккім маўленні, з перакручанымі азначэннямі. У Міхасінках, расказвалі, калісьці мужыкі скінулі ў рэчку Волту 15 забіякаў-французаў. Так ім было й нада! А сястрыцай Волты лічу і Влтаву ў Чэхіі, ды й раку Олт у Румыніі... Мае продкі збіраліся да Волты з рознага свету, а потым адтуль — ужо нас — параскідаў лёс па розных прагалах. З 1951 года я жыў у Латвіі. Калі ў 1998-м надавалі мне латвійскае грамадзянства й трэба было прамаўляць прысягу дзяржаве, я з тае нагоды папрасіла прабачэння ў Беларусі: бо я ж па-ранейшаму дачка свайго Бацькаўшчыны, свайго Радаводнага Мацерыка. То й сёгоння застаюся ягонай крэйнай.

Ніна Янсанэ, г. Рыга

СЯРГЕЙ ПАНІЗЬНІК

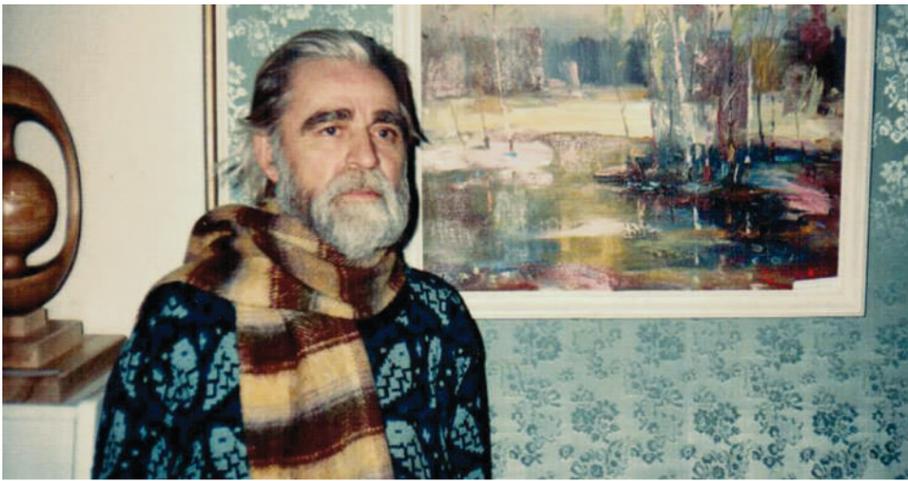
Ніна Янсанэ ля бабышкаўскай жульвіцы. Жнівень 2007 г.

Ад рэдакцыі. Цікавыя радзімазнаўчыя нататкі сястры, Ніны Янсанэ з дому Панізьнікаў, даслаў нам даўні сябар газеты паэт і краязнаўца Сяргей Панізьнік. Нарадзілася ж Ніна Сцяпанаўна 21 лістапада 1933 года у вёсцы Бабышкі — цяпер Мёрскі раён Віцебшчыны. Яна дасканала валодае латышкаю мовай ды шмат спрыяе беларуска-латышкаму сяброўству. Яе пераклады з мовы братняга народа публікаваліся ў штогодніку “Ветразь”, часопісе “Вожык”, у газетах “Набат”, “Наша слова”, у кнізе “Ян Райніс” (у серыі “Скарбы сусветнай літаратуры”), дзе яна і аўтар падрадкавых перакладаў, а таксама ў кнізе “Крывіцкія руны: Беларускія пісьменнікі Латвіі”.

Біяграфічную нататку пра Ніну Янсанэ можна знасіць ў энцыклапедычных даведніках “Хто ёсць хто сярод беларусаў свету” і “Сузор’е беларускага памежжа”. Даведка пра яе, паведамляе брат, і верш Ніны Янсанэ “Зорная пошта” на сайце Латвійскага таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”. Дадае: “Сястра Ніна дапамагае мне ў запісах народных песень, лексічных скарбаў з нашага Прыдзвінскага мацерыка. У многіх маіх

паэтычных зборніках ёсць вершы, прысвечаныя ёй”. Сярод іх і такі: “Сястра, зажурынка мая! / І мне ты кладачкі масціла. / Вясной пакормім салаўя. / Каб сонца па зямлі хадзіла. / Са сцежак тчэцца радавод. Радно зра падамаладзіла. Каб разам быць — глядзі на ўсход. / Дзе з сонцам па зямлі хадзіла”.

Шмат цікавага даведаліся чытачы пра Ніну Янсанэ і з публікацыі Сяргея Панізьніка “Паклон Табе, мая сястрыца! Хоць ураджэнка беларускай вёскі Бабышкі Ніна Янсанэ мае латышкае грамадзянства й надзел зямлі на Рьжскім узмор’і, аднак сэрцам яна застаецца з Беларуссю” (ГР, 5.11.2015). У прыватнасці, пра плённую супрацу Ніны Сцяпанаўны з Мірдзай Абала, доктарам філалогіі: актыўным кансультантам знанай вучонай беларуска была й тады, калі тая пачала працаваць над стварэннем “Беларуска-латышкага, латышка-беларускага слоўніка”. Слоўнік той падарыла ў рэдакцыю старшыня Саюза беларусаў Латвіі Валянціна Піскунова, ён пабачыў свет у 2010-м у тым ліку й дзякуючы намаганням СБЛ.

Мастак Мацей Чырыч

**“На што каласкі, калі няма васількоў?”
Максім Багдановіч**

Адзін з найвытанчаных і лірычных, узнёслых беларускіх паэтаў-класікаў Максім Багдановіч надаў васільку-валошцы, сціплай палявой кветцы, незвычайную моц, асаблівую прыгажосць: зрабіў яе сімвалам генетычнай памяці беларусаў. Праз маленькую сінявокую кропельку душы чалавека, часам знясіленага цяжкаю працай, апантанага клопатамі зямнымі, усё ж імкнецца — да Неба. І такім васільком, што прагне вышыні, вібрае ў хвалях высокай прыгажосці навокальнага свету, быў наш супляменнік Мацей Чырыч. Вельмі просты і сціплы ў жыцці, таленавіты ў мастацтве, у сваім бясконцым памкненні да вышыні.

Напрыканцы вясны-2018 у Рызе, на Яўцыенскіх могілках на ахвяраванні беларусаў Рыгі й Даўгаўпілса быў адкрыты помнік беларускаму мастаку Мацею Чырычу. Пад час тае падзеі ўсе мы згадвалі: вельмі няпроста складвалася жыццё Мацея Рыгоравіча, які нарадзіўся 10 траўня 1936 года ў вёсцы Глініца Мазырскага раёна Гомельшчыны. Толькі пяць гадоў дзяцінства ў роднай сям’і выпала на яго долю, ужо ў 1941-м ён застаўся без бацькоў: маці памерла, бацька загінуў на вайне. Як перажыў вайну — можам толькі здагадацца. З 1944 па 1950 год Мацей выхоўваўся ў спецыяльным дзіцячым доме ў Жыткавічах, на Палессі, а потым, як сам казаў, быў накіраваны ў Рыгу, на вучобу ў Тэхнічнае вучылішча №17. Там і атрымаў спецыяльнасць токара. Працаваў на заводзе РЭЗ, вучыўся ў вярчэння школы. І — марыў стаць мастаком, свядома рухаўся да гэтай мэты.

Першапачатковыя навыкі па маляванні Мацей Чырыч атрымаў на вярчэнні курсах Латвійскай акадэміі мастацтваў. А потым доўгі час, у 1961-80-х гадах, наведваў Народную студыю жывапісу пры ДOME культуры прафсаюзаў. Кіраўнікамі студыі былі там вядомыя латышскія жывапісцы Курт Фрыдрыхсан, Аляксандр Звядрыс, Андрэй Германіс і Аўсма Данэманэ. Жывапісныя творы Мацея ды іншых студыйцаў неаднаразова экспанаваліся і ў Рызе, і на Усеаюзных выставах народнага мастацтва ў Маскве ды іншых гарадах. Была й першая персанальная выстава: у 1978 годзе ў Рызе.

Не маючы бацькоў, Мацей Чырыч цягнуўся душою да людзей, родных і па крыві, і па духу. Так і стаў адным з удзельнікаў устаноўчага з’езда Аб’яднання мастакоў-беларусаў Балтыі “Маю гонар”, што прайшоў 12 студзеня 1991 года. Быў актыўным сябрам творчай

суполкі, паўдзельнічаў у яе выставах у Латвіі, Эстоніі, Беларусі. У 1993-м быў дэлегатам Першага з’езду беларусаў свету ды ўдзельнікам мастацкай выставы “Жыве Беларусь!”, прысвечанай той знакавай падзеі. Памятаюць Мацея Чырыча й сябры з Латвійскага таварыства беларускай культуры “Сьвітанак”. Дарэчы, у 90-я ён быў сярод тых, хто актыўна змагаўся за незалежнасць Латвіі.

Актыўнае грамадскае жыццё не перашкаджала ўдумлівай творчасці. Мастак маляваў незвычайнай прыгажосці пейзажы, нацюрморты. Ягонны таленавітыя працы й цяпер упрыгожваюць многія прыватныя зборы, пераважна рыжан. На палотнах Мацея Чырыча ўсімі колерамі вясёлкі зіхацяць, зачароўваюць і завораваюць кветкі. Ведаючы ягоны сірочы шлях па Зямлі, здзіўляцца не перастаеш: адкуль, з якіх таемных калодзежаў чэрпаў ён тыя фарбы? Столькі незвычайнага,

ДЗЯДЫ І НАШЧАДКІ

Фарбы лёсу Мацея Чырыча

Дзякуючы супольным намаганням беларусаў Латвіі ды іх сяброў з’явіўся прыгожы помнік на магіле таленавітага мастака, які, жывучы ў Рызе, адчуваў моцныя духоўныя павязі з роднай Беларуссю

Мацей Чырыч. Вёска Глініца.

часам някідкага, але ж такога роднага характава на ягоных карцінах!

Праз 15 год пасля смерці мастака (яго не стала ў 2003-м) над ягонай магілай у чорным граніце ўзняўся помнік. На ім — выява крыжа Еўфрасіні Полацкай (выгравіравалі па эскізе мастака Вячка Целеша) і гараць словы па-беларуску: “Мастак Мацей Чырыч. 10.05.1936 — 04.01.2003. Ад беларусаў Латвіі”. Помнік, як і надпіс па-беларуску, вельмі гарманічна глядзяцца. На магіле ж, калі помнік адкрываўся, рассыпаліся кветкі: сінімі зоркамі валошак ды белагаловымі сонцамі рамонаў. Іх прынес Вячка Целеш, сябра Мацея. Пэўна, як згадку пра кветкі, што пакінуў нам на ўспамін Мацей Чырыч на сваіх палотнах.

Шчыра дзякуем усім, хто спрычыніўся да высакароднай справы, а найперш мецэнату з Даўгаўпілса Васілю Лукашчуку: яго фірма бясплатна вырабіла помнік. Дзякуем сябрам беларускай суполкі “Сьвітанак”, Аб’яднання мастакоў-беларусаў Балтыі “Маю гонар”, Куль-

турна-асветніцкага таварыства “Уздым” з Даўгаўпілса ды Міхасю Казлоўскаму з Маладзечна, Дзмітрыю Кабановічу і Таццяне Касуха з Рыгі. Асаблівая ўдзячнасць Вячку Целешу й кіраўніцы Беларускага культурнага цэнтра ў Даўгаўпілсе, тамтэйшай суполкі “Уздым” Жанне Раманоўскай: яны змаглі аб’яднаць усіх неабыхавых людзей ды здзейсніць вельмі добрую, а можа й лепшую справу за апошні час.

Сышоў мастак у далеч вечную, але — жыве ў карцінах, дзе няма месца змрочнаму дажджу, халоднаму ветру з Балтыкі. Жыве — у зорчак валошак, якія гайдае вецер, у памяці сяброў, у клепатлівых руках майстра, што ўзняў над магілай помнік нашай шчымлівай памяці. Цяпер ёсць на зямлі тое месца, куды могуць прыйсці, ускласці кветкі, падумаць пра Жыццё, сапраўдную Прыгажосць і Вечнасць сябры, родзічы, прыхільнікі творчасці таленавітага беларуса з Рыгі Мацея Чырыча.

Ганна Іванэ,
дырэктарка Рыжскай
асноўнай беларускай школы

**Ля помніка на магіле Мацея Чырыча (злева направа):
мецэнат Васіль Лукашчук, мастак Васіль Малышчыц,
педагог Ганна Іванэ з мужам Айварам, Нона Ахметулаева
(унучка пісьменніка і педагога Сяргея Сахарова), Жанна
Раманоўская, Вячка Целеш, Леанід Маствілішкі**

ЛІТАРАТУРНЫЯ МАСТЫ

Пакуль шануюць паэтаў...

**У мінскім выдавецтве
“Мастацкая літаратура”
пры падтрымцы
Пастаяннага камітэта
Саюзнай дзяржавы
рыхтуецца да друку кніга,
прысвечаная народнаму
паэту Башкартастана
Мустая Карыму —
да 100-годдзя з дня
нараджэння**

Класіка нацыянальнай літаратуры, пісьменніка-франтавіка добра ведалі ў Савецкім Саюзе. Высокія ўзнагароды, прэміі, званні былі сведчаннем і мастацкіх вартасцяў ягоных твораў. У новую кнігу, дзе будуць прадстаўлены як паэзія

Мустая Карыма, так і проза, увойдуць таксама й артыкулы, эсэ, напісаныя пра пісьменніка

яго паплекнікамі па літаратурным цаху з розных рэгіёнаў Расійскай Федэрацыі, з Беларусі ды іншых постсавецкіх дзяржаў.

Башкірская паэтэса Зулфія Хананова, балкарскі мастак слова Саліх Гуртуеў, чачэнскія літаратары Лула Куня, Адам Ахматукаеў, калмыцкія пісьменнікі Эльдар Эльдышаў, Рыма Ханінава, Вера Шуграева — яны й шмат хто яшчэ з’яўляюцца аўтарамі кнігі-рэквіема, кнігі, якая шмат новых штрыхоў дадае ў вядомы вобраз Мустая Карыма як паэта-інтэрнацыяналіста. Некалі ў гутарцы з чувашскім літара-

трам Валеры Тургаем класік башкірскай літаратуры заўважыў: “Любы народ захоўвае сваю жыццестойкасць і нацыянальны гонар, пакуль шануе сваіх паэтаў і прыслухоўваецца да іх галасоў...”. І яшчэ з тае размовы: “... жадаю творчай дружбы, справядлівага прызнання творчасці кожнага. Любая літаратура ствараецца не аднымі вялікімі. У творчым працэсе ўдзельнічаюць творцы рознай ступені таленту. І тут недаацэнка настолькі шкодна,

як і пераацэнка. У вясеннім лесе спяваюць не толькі праслаўленыя салаўі, але ж таксама іншыя птушкі...”

Варта нагадаць, што ў розныя дзесяцігоддзі вершы Мустая Карыма на беларускую мову пераўвасаблялі Сцяпан Гаўрусёў, Іван Калеснік, Валянцін Лукша. З башкірскім паэтам былі знаёмыя Сяргей Грахоўскі, Аркадзь Куляшоў, Еўдакія Лось ды іншыя беларускія мастакі слова.

Сяргей Шычко

Мустай Карым (1919—2005) — башкірскі савецкі паэт, празаік і драматург. Апублікаваў больш за сто паэтычных і празаічных кніг, звыш дзесяці драматычных твораў, перакладзеных на розныя мовы свету. Яму належаць вядомыя радкі “Не русский я, но россиянин”. У 2019 годзе будзе святкавацца 100-годдзе з дня нараджэння пісьменніка.

ТАЛЕНТЫ

Дух спаборніцтва — не лішні

Юныя мастакі з мінскай Дзіцячай мастацкай школы №1 імя Віталія Цвіркі, якая святкуе сёлета 60-я ўгодкі, не аднойчы займалі прызавыя месцы ў міжнародных конкурсах

Дырэктар Андрэй Адамчык

Гэтая школа, што па вуліцы Валадарскага, 21, непадалёк ад Нацыянальнага гістарычнага музея, — сапраўды першая сярод падобных устаноў мастацкага профілю ў Мінску, і доўгі час была ўвогуле адзінай. Пачалі ў ёй навучаць юных мастакоў яшчэ ў 1958-м. Пра тое мне расказвае дырэктар Андрэй Адамчык, ён жа і мастак, вядомы і ў краінах Заходняй Еўропы: ягоныя творы ёсць у зборах тамтэйшых калекцыянераў. Яго карціны “Венецыя”, “Танец у Парыжы”, “Горад каля мора”, “Стары аўтамабіль”, пісалі мастацтвазнаўцы, выкананы ў стылі нетрадыцыйным, новым для сучаснага мастацтва. Так што мой суразмоўца яшчэ і педагог, які шчодро дзеліцца з вучнямі сваім досведам у жывапісе й кампазіцыі. Зрэшты, для яго, як дырэктара й педагога, найважнейшае — каб дзецім падабалася займацца маляваннем.

Школа, якой кіруе Андрэй Адамчык, адметная: сюды юныя мастакі прыходзяць пасля заняткаў у школах агульнаадукацыйных. А значыць — нярэдка прытомленыя, перагружаныя інфармацыяй. Ды лепшы адпачынак, як вядома, — перамена дзейнасці. Пры тым педагогу важна ўмець вучняў разняволіць, “перамясціць” у свет мастацтва. На думку дырэктара, кожны з нас ад нараджэння мае пэўныя таленты. Але як іх адшукаць? У кагосяці ўсё атрымліваецца з ходу, некаму ж, каб атрымаць добрыя вынікі, трэба вельмі пастарацца. І час патрэбен. Таму цяга дзяцей да творчасці, да прыгажосці тут усяляк заахвочваецца. “Нам хочацца, каб выхаванцы імкнуліся да прыгожлага — не да “прыгожанькага”, — удакладняе Андрэй Адамчык. — Патрохі фарміруем тое, што называецца

мастацкім густам, адводзім ад кічу, мас-культуры, якой шмат вакол нас. Бывае, і забараняем перамалёўваць яркія карцінкі ці мультяшных герояў з розных інтэрнэт-рэсурсаў. Чаму? Бо таму, хто жадае нешта спасцігнуць у жывапісе, варта павучыцца й свет успрымаць па-свойму, не па чужых шаблонах, і тое, што бачыш, па-свойму выяўляць — вось гэта й будзе сапраўдная творчасць”.

Яшчэ адна тонкая мяжа на шляху ў мастацтва: уменне бачыць, разумець розніцу паміж шаблонам і традыцыяй. А ў “Школе Цвіркі” высокая і якасць выкладання, і мастацкі ўзровень тых карцін, якія люблюць вучні. Хоць і “свой почырк” тут педагогі падштурхоўваюць — кожнага! — шукаць, аднак і традыцыі акадэмічнага рэалістычнага малюнка імкнуцца захаваць, і дамагаюцца таго, каб дзіцячыя мастацкія ўвасабленні былі максімальна прыбліжанымі да рэчаіснасці. Графіка,

мчык, юны мастак трошкі заганаляўся: маўляў, лепш за ўсіх малое ў класе. А на выставе ці конкурсе заўважае, што побач з яго карцінай — зусім не горшая, мо нават лепшая. “Калі побач хтосьці мацнейшы ў нейкіх прафесійных момантах за цябе, то, вядома ж, хочацца старацца, дацягнуцца да яго, — акрэслівае

“Вальс кветак”, II Міжнародным фестывалі-конкурсе дзіцячай-моладзевай творчасці “Асамблея мастацтваў “Кубак Беларусі па мастацкай творчасці”. Былі яны таксама сярод лаўрэатаў і на Міжнародным конкурсе і выстаўцы пленэрных прац “Землі родной очаровань” ў Маскве, XX Міжнародным конкурсе дзі-

На пленэры ў польскім Влацлавеку

Андрэй Адамчык. Стары аўтамабіль.

жывапіс, кампазіцыя, гісторыя выяўленчага мастацтва — вось асноўныя прадметы, якія асвойваюць дзеці на працягу пяці гадоў навучання. Напрыканцы апошняга класа яны робяць эскізы, замалёўкі, шукаюць каляровае вырашэнне сваёй першай дыпломнай працы... Вялікая карціна ў раме й пад шклом — так выглядае дыпломная праца выпускніка, якую ён абараняе перад камісіяй прафесійных мастакоў. У такі момант юны творца, пэўна, як ніколі раней усведамляе: ну, нарэшце я стварыў штосьці такое...

Аднак як жа важна ў мастацтве (ды й не толькі...) быць самакрытычным! Бывае, згадвае школьныя гісторыі Андрэй Ада-

важны этап мастакоўскага шляху суразмоўца. — Тым і каштоўная школа! У творчым асяродку ёсць больш стымуляў, каб развіваць здольнасці, шукаць новыя спосабы самавыяўлення і расці. Дух спаборніцтва ніколі не лішні ў мастацтве, як у любой іншай прафесіі”.

Вядома ж, у жывапісе важны вынік, а не толькі працэс. Таму й да конкурсаў, самых розных, тут ставяцца з цікавасцю: перамогі — заўважаюць, пераможцаў — ушаноўваюць. Толькі сёлета вучні “Школы Цвіркі” занялі прызавыя месцы на I Мінскім гарадскім адкрытым конкурсе выяўленчага мастацтва, V Міжнародным конкурсе-выставе дзіцячага выяўленчага мастацтва

“Экалогія душы” ў Калінінградзе, Міжнародным конкурсе-пленэры юных мастакоў імя Міхаіла Сеўрука ў Нясвіжы... І ўжо неаднаразова юныя мастакі з Мінска перамагалі на Міжнародным конкурсе дзіцячай творчасці “Гранд Фестываль” у горадзе Пезара (Італія). А летась адразу чатыры вучні Мастацкай школы №1 сталі лаўрэатамі Спецфонду Прэзідэнта Беларусі па падтрымцы таленавітай моладзі. Гэта Валерыя Праслава, Апанас Отчык, Кацярына Алясюк ды Ілья Мурашка, якія займалі першыя месцы на рэспубліканскіх мастацкіх конкурсах.

Улада Аляксандрава — вучаніца Андрэя Адамчыка

Важна, што пад час навучання ў школе юныя мастакі маюць магчымасць пазнаёміцца з замежнымі сваімі ровеснікамі ды нечаму і ў іх павучыцца. Вельмі добрыя стасункі ў школы сёння з польскай мастацкай школай у Влацлавеку. Мінчане былі й на Міжнародным пленэры ў Казімеж-Дольным. Могуць дасылаць яны свае працы й на міжнародныя бінарыі, якія праводзяцца польскім бокам адзін раз на два гады. А “Школа Цвіркі” са свайго боку дапамагае ладзіць выставы польскіх вучняў у Беларусі. Адна з іх прайшла ў Нацыянальным гістарычным музеі. Цяпер у Мінску чакаюць яшчэ адну выставу з Польшчы, прысвечаную знакамітаму мастаку-пейзажысту Фердынанду Рушчыцу. Такія стасункі з замежнымі калегамі, упэўнены Андрэй Адамчык, пашыраюць творчыя магчымасці юных мастакоў. Бо ў кожнай школе — сваё стаўленне да мастацтва, жывапісу. І дзецям вельмі цікава даведацца: як яно там, у іншых?

Напрыканцы размовы згадваем выхаванцаў школы, што заявілі пра сябе як мастакі: Раман Заслонаў, Ігар Лыскавец, Юры Гарох, Дзіма Бікашоў, Сяргей Корхаў, Андрэй Мінін... І гэта няпоўны пералік. Многія творцы з цеплынёй, удзячнасцю згадваюць Уладзіміра Аляксандравіча Ткачэнка, першага настаўніка. “Наогул, нам, тады дзецям, здавалася, што ў дзіцячай мастацкай школе выкладчыкі — зусім іншыя, чым у агульнаадукацыйнай, — Андрэй Адамчык таксама з ліку яе выхаванцаў. — Гэта была іншая каста, іншыя людзі з іншай планеты. Яны ніколі нас не прымушалі нешта рабіць па-свойму, а пад час заняткаў маглі разважаць пра жыццё, прыводзіць цікавыя прыклады з уласнага досведу. І цяпер я памятаю тую творчую, сяброўскую атмасферу. Доўгія гады гэтыя ўспаміны пра мае дзяцінства былі найлепшыя”.

І былія вучні школы, і былія настаўнікі зьяруцца ў лістападзе на юбілейную выставу: яна пройдзе ў Гарадскай мастацкай галерэі імя Леаніда Шчамялёва.

Ганна Лагун

СВОЙ ШЛЯХ

Ад зямлі да Неба

Далучэнне да таямніцаў ікананісі для мастака Васіля Бірука пачалося з прапановы землякоў: распісаць іканастас храма Свяціцеля Мікалая Цудатворца ў роднай яго палескай вёсцы Кароціцы

У экспазіцыі персанальнай выставы Васіля Бірука “...І табе славу ўзносім”, што дэманстравалася нядаўна ў мінскай

мастацкай галерэі “Універсітэт культуры”, прадстаўлены былі розныя працы: ад разьбы па дрэве да ікананісі. Што ж, чалавек таленавіты — таленавіты ва ўсім. А карані майстэрства ў Васіля Антонавіча — з палескай глыбіні: ён нарадзіўся ў 1953 годзе ў вёсцы Кароцічы Столінскага раёна Брэстчыны. Вучыўся ж у Цвярскім мастацкім ву-

чылішчы імя А. Венецыянава. Пасля пераехаў жыць у Мінск, дзе і ажаніўся. Маляваннем, калі заў на вернісажы, захапляўся з дзяцінства. Прыход жа ягоны ў ікананіс пачаўся з прапановы: распісаць іканастас храма ў роднай вёсцы. Пазней ён займаўся афармленнем храма Успення Прысвятой Багародзіцы ў вёсцы Хатынічы Ганцавіцкага раёна — таксама на Брэстчыне. Да таго ж мастак піша яшчэ й вершы!

Іван Іванаў

Васіль Бірук на вернісажы

ЯК СПРАВЫ, ДЫЯСПАРА?

“Сябры” запрашаюць сяброў

Беларуская суполка ў Нарве зладзіла яркія імпрэзы пад назвай “Наш агульны дом”, прысвечаныя 100-годдзю Эстонскай Рэспублікі

Усе пачалося з вялікага жадання беларусаў Нарвы зрабіць годны падарунак да 100-годдзя краіны, якая стала для нас, выхадцаў з Беларусі, другою радзімай. Вось і задумалі праект “Наш агульны дом”, у якім жыхарам Эстоніі хацелі паказаць прыгожыя ўзоры беларускай культуры. А таксама тое, што беларусы ўмеюць жыць у ладзе, сябраваць, супрацоўнічаць — таму й запрасілі ў госці на свята сяброў з эстонскіх і беларускіх культурных таварыстваў Эстоніі, Латвіі ды Літвы. Бо ўсе ж тры краіны адзначаюць сёлета стогодовыя юбілеі. Увасобілі ж мы міжнародны праект у

жыццё 27 і 28 кастрычніка дзякуючы фінансавай падтрымцы Амбасады Беларусі ў Эстоніі, а таксама “Ekspertgrupp Ida-Virumaa” — структурнаму падраздзяленню фонду “Eesti kultuurkapital”.

Такім чынам, у госці да нарвіцян прыехалі замежныя сябры нашай суполкі: гурт беларускай песні “Купалінка” з Беларускага таварыства “Крыніца” (Клайпеда, Літва), гурт беларускай песні “Паўлінка” з Беларускага таварыства “Мара” (Ліепая, Латвія). Вядома ж, выступаў і гурт нашай суполкі “Сябры”. Былі яшчэ актывісты самага маладога ў Эстоніі Бе-

Агульнае фота гуртоў-удзельнікаў у дзень канцэрта ў Таммікускім народным доме

ларускага таварыства “Спадкі” (Тарту). На сцэну выйшлі й нашы даўнія эстонскія партнёры з Народнага дома Тамміку: вакальны гурт і жаночая група народных танцаў. І ўпрыгажэннем канцэрта сталі непаўторныя танцы ў выкананні гурта “Забавушка” з горада-пабраціма Нарвы — расійскага Івангорода. Завяршалі ж мы вялікі канцэрт бадзёрай беларускай песняй “Беларуская душа” — спявалі яе ўсе разам!

Удзельнікаў, гасцей свята віталі Амбасадар Беларусі ў Эстоніі Вячаслаў Качанаў, консул Генконсульства Расіі ў Нарве Наталля Батароева, мэр гора-

да Тармо Тамістэ (ён уручаў удзельнікам ганаровыя граматы й падарункі), кіраўнік Круглага стала нацыянальных таварыстваў пры Міністэрстве культуры Эстоніі Аляксандр Дусман. Па бурных апладысментых, якія дарылі артыстам слухачы, было прыемна ўсведамляць: свята ўдалося на славу. І пасля канцэрта глядачы, выходзячы з залы, дзякавалі Людміле Аннус, старшыні суполкі “Сябры”, актывістам таварыства за цудоўнае свята. Прасілі часцей рабіць такія падарункі нарвіцянам. Дарэчы, адрамантаваная нядаўна зала ДК “Ругодів”, якая змяшчае больш за 600 чалавек,

была запоўнена цалкам, і некаторыя стаялі нават у праходах.

Для жыхароў Йыхві й Кохтла-Ярве мы таксама зрабілі падарунак: у плыні праекта “Наш агульны дом” 28 кастрычніка ў Народным доме Тамміку, у цёплай абстаноўцы зладзілі канцэрт гасцей з Літвы й Латвіі. Вядома ж, выступілі й гаспадары дома: вакальны гурт і жаночая група народных танцаў. А беларусаў Эстоніі прадставіў сваімі песнямі гурт Беларускага грамадства Іда-Вірумаа “БЭЗ”.

Віктар Байкачоў, Нарвскае беларускае таварыства “Сябры”.
Фота: Анжэла Фаміна.

Ансамбль “Паўлінка” з Ліепай спявае ў Эстоніі

ПОВЯЗЬ ЧАСОЎ

Сын-Герой Анастасіі Купрыянавай

У Скрундскім краі Латвіі — на ваенных брацкіх могілках ля хутара Ліекні, дзе пахаваны беларус, Герой Савецкага Саюза Пётр Купрыянаў, — ушанавалі яго памяць

Многія ведаюць пра знамяці помнік “Маці-патрыётка” ў беларускім Жодзіне: яго бачыць кожны, хто праязджае праз горад. У тае жанчыны, што стаіць пры дарозе й праводзіць удалеч сыноў, былі рэальныя прататыпы: пачэра сыноў Анастасіі Фамінічы Купрыянавай, мясцовай

Выступае Васіль Марковіч

жыхаркі, у гады Вялікай Айчыннай вайны пайшлі на фронт. І не вярнуліся. Усяго ж яна ўзгадала сям’ера дзяцей. Шасціфігурная скульптурная кампазіцыя

ў бронзе ў памяць пра маці-пакутніцу й яе дзяцей-герояў была узведзена ў 1975 годзе. Прычым стаіць яна пры шашы Мінск — Масква таксама сімвалічна: па той дарозе беларусы ішлі на фронт, па тым шляху прыйшло й Вызваленне ў 1944-м.

Кажуць, Пётр, малодшы сын Анастасіі Фамінічы — найбліжэй да яе ў кампазіцыі, якраз ён аглянуўся. Што нам вядома пра яго? Пётр Іванавіч Купрыянаў нарадзіўся ў 1926 годзе ў Жодзіне, і яшчэ падлеткам з мая 43-га па ліпень 44-га быў сувязным, затым — кулямётчык партызанскай брыгады “Разгром”. Займаўся й разведкай, падрыўной справай, удзельнічаў у разгромах нямецкіх гарнізонаў. У ліпені 1944-га, калі Чырвоная армія выгнала фашыстаў з Беларусі, Пётр удзельнічаў у партызанскім парадзе 16 ліпеня. Потым пайшоў на фронт. А 2 лістапада 1944-га ў баях па ліквідацыі акружанай фашысцкай групы ў Прыбалтыцы юнак па-геройску загінуў за пасёлак Нікраце: закрыў грудзьмі амбразуру варожага дзота, каб ураваць таварышаў ад варожых куль. Праз некаторы час малодшы сын Анастасіі Купры-

янавай атрымаў званне Героя Савецкага Саюза пасмяротна.

У пятніцу, 3 лістапада, Амбасадар Беларусі ў Латвіі Васіль Марковіч з прадстаўнікамі Ліепайскай беларускай суполкі “Мара”, прадстаўнікамі Амбасады Расіі ў Латвіі, дэпутат Ліепайскай гарадской думы Гірт Кронберг і старшыня Скрундскага самакіравання Ларэта Рабежніец, на вайсковых брацкіх могілках ля хутара Ліекні Нікрацкай воласці Скрундскага краю ўшанавалі памяць Героя Савецкага Саюза, яфрэйтара Пятра Купрыянава. Пад час цырымоніі Васіль Марковіч падзякаваў усім за ўдзел ва ўшанаванні памяці Героя, выказаў надзею, што такая дзея будзе цяпер праходзіць штогод, прычым надалей — з удзелам землякоў Героя. Васіль

Удзельнікі цырымоніі ўскладаюць кветкі да помніка Герою

Манумент “Маці-патрыётка” ў Жодзіне

Марковіч адзначыў, што брацкія могілкі, на якіх пахаваны наш зямляк, у добрым стане — як самі помнікі, так і мемарыяльныя сцены, памятныя пліты.

Амбасадар нагадаў: памяць Пятра Купрыянава ўшаноўваюць у многіх гарадах Беларусі. У Слуцку, напрыклад, усталяваны бюст Героя, у Жодзіне ёсць мемарыял “Маці-патрыётка”. Жыццю ды подзвігу беларуса прысвечаны дакументальны

фільм “Пётр Купрыянаў”. Школа ў Жодзіне, вуліцы ў Мінску, Слуцку, Смалевічах, Полацку, Жодзіне, Вілейцы носяць яго імя.

Падзяку ўдзельнікам цырымоніі выказала старшыня Скрундскага самакіравання Ларэта Рабежніец: “Дзякуй, што вы сёння з намі, што шануеце памяць свайго земляка. Для нас памяць пра яго — юнака, які быў і на нашай зямлі, таксама важная. Хачу яшчэ падзякаваць за тое, што мы можам з Латвіі прыязджаць на беларускую зямлю. Нам ёсць чаму ў вас павучыцца, і мне прыемна, што мы можам супрацоўнічаць”.

Каля памятнай пліты ў гонар подзвігу Героя Савецкага Саюза яфрэйтара Пятра Купрыянава былі ўскладзены кветкі, яго памяць ушанавалі Мінутай маўчання.

Анжэла Фаміна, г. Ліепая.
Фота: Анжэла Фаміна.

Чытайце газету ў інтэрнэце на партале zviazda.by

Заснавальнік:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Галоўны рэдактар
Іван ЖДАНОВІЧ

Адрас рэдакцыі:
220013, Мінск, вул.
Б. Хмяльніцкага, 10-а. Пакой 907.
E-mail: glas_radzimy@tut.by
Тэлефон: +375-17-287-19-19

Рэдакцыйнае пасведчанне №61.
Выдадзена 16.07.2018 года
Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь

Падпіска на газету “Голас Радзімы” ідзе ў Беларусі на 2019 год

Выдавец:
Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова
“Выдавецкі дом “Звязда”
Дырэктар – галоўны рэдактар
Павел Якаўлевіч СУХАРУКАЎ

Аб’ём выдання: 2 друк. арк.
Падпісана да друку: 09.11.2018 г.
Наклад 364 экз.
Заказ –
Выходзіць 2 разы на месяц

Месяца друкавання:
Рэспубліканскае ўнітарнае прадпрыемства
“БудМедыяПраект”, ЛП №02330/71 ад 23.01.2014.
Вул. Веры Харужай, 13/61. 220123 Мінск,
Рэспубліка Беларусь

© “Голас Радзімы”, 2018

Рупкасі прымаюцца толькі ў электронным выглядзе, не вяртаюцца і не рэцэнзуюцца.
Пазіцыя рэдакцыі ды аўтараў, матэрыялы якіх друкуюцца на старонках “Голасу Радзімы”, могуць не супадаць